

ca la dona

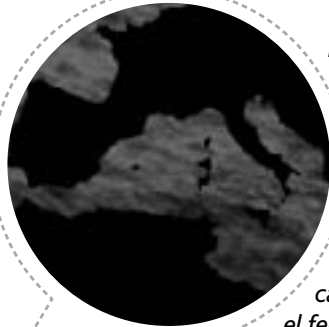

CA LA
DONA

número 50 | novembre 2005 | 1,80 euros

Una vegada més la urgència de les dates ens porta a haver de parlar del 25 de novembre, dia internacional contra la violència vers les dones. El temps va passant i ens agradaria fer comentaris optimistes i positius sobretot ara que existeix ja una llei de mesures integrals contra la violència vers les dones a l'Estat espanyol i que té a Catalunya la concreció pertinent. Altres vegades ja hem dit que voldríem poder anar sortint del discurs de denúncia i reivindicació, i per això hem insistit en la llibertat com a motor del benestar i la realització de les dones.

Enguany volem posar l'èmfasi en la importància que té per a les dones poder comptar amb un espai físic i un espai ideològic propis. La necessitat d'un espai propi per a les dones en un món dominat pel patriarcat ha estat llargament expressada des de la pluralitat i diversitat de les dones. Es tracta de comptar amb un espai real per viure i convida lliurement, amb plenitud i seguretat sense haver d'abandonar la casa, la feina, el poble fugint de la violència patriarcal.

I les dones també necessitem tenir un espai mental propi per analitzar críticament la societat i la realitat que ens toca viure i això és el que ens ajuda a fer el feminisme. El feminisme és com l'escenari en construcció on les dones podem ser i estar com a tals. Un escenari amb diversos decorats, que són les aportacions de les dones de totes les èpoques i d'arreu i que ens permeten reconèixer la genealogia femenina i tota la seva riquesa.

Per això aprofitem la data del 25 de novembre d'enguany per donar a conèixer l'escenari que ens agradaria des de Ca la dona: un espai més gran, digne i confortable per continuar vivint el feminisme a casa nostra en la seva pluralitat i riquesa, i per continuar treballant per eradicar la violència contra les dones. Cal aprofitar aquest 25 de novembre per fer veure la necessitat a la nostra ciutat d'un espai feminista per a totes les dones, un espai de llibertat per compartir.

També veureu que aquest número de la revista està dedicat a les dones de la Mediterrània després de la trobada del Fòrum Social de la Mediterrània que va tenir lloc a Barcelona el mes de juny passat. La diversitat de les dones que vivim en aquesta àrea geogràfica és molt forta, però també és molt forta la consciència de sororitat i solidaritat que la proximitat física al llarg de la història comporta. Per això és tant important treballar conjuntament, per tal d'avançar a favor de les dones des d'una perspectiva global i local alhora. Entre diversos testimonis de dones de la riba sud de la mediterrània hi ha també el de les companyes de la Marxa Mundial de Dones contra la pobresa i la violència, que van encapçalar a casa nostra la iniciativa de la trobada de dones en el Fòrum Social i comparteixen amb nosaltres la seva experiència.

Quatre mirades a un estatut de gènere

entrevista amb: Teresa Aragonès (ERC), Dolors Comas d'Argemir (ICV-EUiA), Àngels Olano (PP) i Lídia Santos (PSC)

| TERESA ARAGONÈS | ERC

| DOLORS COMAS D'ARGEMIR | ICV-EUIA

| ÀNGELS OLANO | PP

| LÍDIA SANTOS | PSC

A Catalunya estem vivint un moment històric. La nostra Carta Magna, l'Estatut, està a punt de canviar. I nosaltres ens preguntem: Com ens afectarà aquest canvi? De quina manera hi som representades? Hi ha dins el text una veritable perspectiva de gènere?

Per respondre a aquestes qüestions i a moltes altres hem conversat amb quatre de les diputades que van ser ponents en la redacció de l'Estatut: Teresa Aragonès (ERC), Dolors Comas d'Argemir (ICV-EUiA), Àngels Olano (PP) i Lídia Santos (PSC). Malauradament Núria de Gispert (CIU), també ponent, no va poder assistir a l'entrevista.

Quatre mirades a un estatut de gènere

L'article número 8 del títol preliminar de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de l'any 1979 explica que: "Correspon a la Generalitat, com a poder públic i en l'àmbit de la seva competència, promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en què aquest s'integra siguin reals i efectives, remoure els obstacles que impedeixin o dificultin llur plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida polí-

tica, econòmica, cultural i social." S'hi han fixat? Parla de ciutadans en general, no diferencia el gènere ni tampoc fa cap referència explícita a les dones. Perquè? Perquè els lletrats i lletrades que el van fer no hi van pensar? O potser perquè després de 25 anys el món ha fet molts milions de voltes i calia adonar-se de la necessitat d'entendre que la dona també forma part d'aquesta altra meitat del món? Doncs probablement una mica de les dues, ara que el nou estatut viu un moment mediàtic és moment de reflexionar al voltant d'aquesta nova carta magna que vincularà totes aquelles persones que passin pel territori català, ja siguin homes o dones. Per fer-ho, l'Estatut ha recollit les demandes de la societat civil. En el cas de la perspectiva de gènere, diferents associacions de dones de Catalunya van presentar les seves propostes, allò que creien necessari que havia de recollir l'estatut de 2005. Avui n'hem parlat amb 4 de les diputades que van formar part de la ponència de l'Estatut. Elles són Teresa Aragonès d'ERC, Dolors Comas d'Argemir d'ICV-EUiA, Àngels Olano del PP i Lídia Santos del PSC; totes elles han volgut repassar aquest estatut amb mirada de dona, totes elles arriben malauradament a la

mateixa conclusió: encara queda molt camí per recórrer.

Un estatut amb perspectiva de gènere.

Ja des del preàmbul, el nou estatut impregna aquest nou reglament de gènere d'alguna manera l'article 19 dels principis rectora posa aquest èmfasi en la dona com a persona de ple dret, un aspecte que fins ara no es podia trobar en textos internacionals d'una magnitud similar. *"El país, el món, tot ha canviat. En les imatges de fa 25 anys sobre l'absència de dones. La composició de la fotografia està formada únicament per homes. Que això xoqui és un bon senyal, les coses canvien. Si la perspectiva de gènere hi és vol dir que hi ha un canvi. Les dones comencen a tenir veu"*, comenta la diputada socialista Lídia Santos respecte de la perspectiva de gènere. Més crítica es mostra la popular Àngels Olano; des del seu punt de vista *"aquest estatut és una declaració d'intencions, i pel que fa a les polítiques de gènere no va més enllà, les dones no tenen ni més ni menys drets. Podem entendre la necessitat de la perspectiva de gènere quan no es parteix d'un punt de vista igualitari, però en democràcia pràcticament tothom ha estat educat de forma igual."*

L'esmentat article 19 del capítol 1 dels principis rectora també posa de manifest la necessitat de vetllar pel dret de les dones a no patir maltractaments per raó

de gènere. A més, parla d'igualtat i de ple dret a l'hora d'accedir als àmbits públics o privats. De fet, parlem del que s'anomena acció positiva, la de col·locar paritat d'homes i dones en llocs de responsabilitat per tal de fer el pas cap a una societat més normalitzada en aquest aspecte. Es pot jugar amb les mateixes regles de joc? Homes i dones opten als càrrecs després de valorar-ne amb el mateix punt de vista els seus currículums? La diputada d'Esquerra Republicana, Teresa Aragonès creu que no, creu que la persona que val hi ha de ser, però tothom ha de jugar amb les mateixes regles: *"la discriminació positiva és necessària per preparar les dones i també els homes per no retreure'ns que se'ns inspeccioni tant, i no se'ns tolerin errades. Cal complementar mesures per formar les dones per donar-los la confiança la projecció que es mereixen."* Del mateix parer es manifesta la diputada d'Iniciativa Dolors Comas d'Argemir, que reclama el dret de la dona a equivocar-se: *"és un tema delicat, la llei reconeix la igualtat legal, però no existeix la igualtat real. Les dones també tenim el dret a equivocar-nos. El que és important és que es prengui consciència que la conciliació no només afecta les dones, sinó també els homes. Aquesta és la clau de volta. No aconseguirem una igualtat entre homes i dones si els homes no assumeixen responsabilitats de l'àmbit domèstic."*

Deixar de ser invisibles. Arribat a l'article 41 de l'Estatut, el que fa específicament èmfasi en la perspectiva de gènere, el nou text obliga la Generalitat a reconèixer i tenir en compte el valor econòmic de la feina que es du a terme dins l'àmbit domèstic: *"tot aquest treball no remunerat al mercat tindria un valor. Em refereixo a l'economia de l'afecte, és un tipus de feina que es fa a través de l'afecte com a motivació i té un valor econòmic i econòmic, fa que no s'hagin de pagar un serveis o que no entrin en pressupostos de les administracions. Com a mínim a partir de l'Estatut aquest fet es fa visible"*, subratlla Dolors Comas d'Argemir des d'Iniciativa per Catalunya.

La socialista Lídia Santos, a més, vol deixar clar que: *"l'Estatut no ho regula, és el desenvolupament via lleis qui ho haurà de fer, però l'Estatut vol marcar uns objectius, és una preocupació actual perquè la vida laboral se'ns ha menjat molt temps que no podem dedicar a la família. És necessari treballar aquesta conciliació. De manera que una necessitat que la societat té és marcar un objectiu. Marcar-li d'alguna manera a qui legisla l'orientació de la seva política en un futur."* I finalment des d'Esquerra Republicana, Aragonès conclou: *"una cosa és plasmar en un paper el que voldries, però en el fons l'Estatut té tot el que tots volíem dir, en la mesura que el consens ens ha permès. En el tema literari inclou alguns conceptes però després les*

polítiques públiques hauran de ser coherents amb el que diu l'estatut, primer algú ha d'estirar el carro, ara el repte és que els qui facin els reglaments ho duguin a terme". Des de la perspectiva del Partit Popular Àngels Olano es pregunta perquè tot acaba sent només una declaració d'intencions: *"en el fons, la sensació que dóna és que es parla de perspectiva de gènere i de les dones en el moment de fer grans declaracions, en canvi a l'hora de la veritat aquest és un tema que es tracta de forma completament residual."*

Dret al propi cos, un concepte complex. Redactar la ponència de l'Estatut ha requerit més de 20 mesos d'extensos diàlegs, discussions, redaccions i acords. De fet, una de les qüestions que més recordaran els i les juristes quan aquest estatut es miri en la perspectiva de la història serà l'anomenat dret al propi cos, a l'article 41 del capítol 4rt és recollit com: *"Els poders públics han de vetllar perquè la lliure decisió de la dona sigui determinant en tots aquells casos en quant a qüestions que puguin afectar la seva dignitat, integritat i benestar físic i mental, en particular al que es refereix al propi cos i a la salut reproductiva i sexual."* El ventall polític de l'arc parlamentari interpreta aquest dret d'una forma diferent, de fet són els juristes i les juristes mateixos qui tenen en alguns moments dubtes de com poden garantir els poders públics aquest dret. El

dret al propi cos es planteja amb diverses connotacions, heus aquí les més significatives: *"Des del feminisme les idees poden ser clares del què diem i el què es vol significar, però alguns conceptes jurídics-formals tenen un significat i aquests mateixos conceptes des del feminisme en tenien un altre. L'encaix ha tingut la seva dificultat"*, valora Lídia Santos del PSC. Des d'ERC, Teresa Aragonès explicava: *"quan plantejes qüestions com el dret al propi cos: he fet un esforç per explicar als juristes que això no és assimilable a una relació de drets i deures sinó que és una assumpció per part de Catalunya d'una frase que té molt al darrera, volíem reivindicar la lluita que hi ha darrera aquesta frase."* Propera a aquestes reflexions es mostra Dolors Comas d'Argemir; per la diputada ecosocialista, aquest era un dret indiscutible: *"som conscients que aquest no tenir dret al propi cos ha estat un dels elements del sotmetiment de les dones. Aixeca polseguera perquè toca dimensions ideològiques molt profundes. Els toca fets primordials. A l'altra banda de l'arc se situa la diputada popular; per Àngels Olano, aquest no era un dret prioritari: "el dret al propi cos el que significa en definitiva és l'avortament. Seria molt més prioritari fer un treball real en relació a la compaginació de la vida laboral i la vida familiar.*

I després de Madrid... Han estat molts

mesos de treball per articular aquesta nova carta magna. Aquest text ha arribat a Madrid i ara haurà de seguir tot el procés parlamentari per tal que en el seu moment esdevingui el nou marc legal que regirà Catalunya en els propers anys. És temps de fer valoracions. Totes elles hi han posat el seu granet de sorra, algunes es mostren més escèptiques, com és el cas de la diputada popular: *"per mi aquest és un text que em genera cert escepticisme, no calia que l'Estatut ho inclogués tot, la política té mecanismes suficients per legislar i fer normatives en àmbits que no cal que siguin inclosos en una carta magna."* Contràriament, la diputada socialista el vol puntuar de forma molt alta: *"em seria difícil puntuar, en qualsevol cas no marxaria de la banda alta. És un pas molt important, és un canvi substancial respecte al que teníem i respecte al dret comparat. Una nota alta i molt alta segur.* Des d'Iniciativa el valoren en quatre aspectes bàsics: *"és un estatut ambiciós, avançat en quatre terrenys: incrementa l'autogovern, és socialment avançat, és nacionalment avançat i ens aportarà un millor finançament. Sens dubte ens aportarà més recursos."* I finalment la diputada d'Esquerra Republicana tanca per dir: *"és l'Estatut més important, cap partit no es pot permetre fer-se una foto sense una dona; després de la foto, haurà de venir la paraula. Hem posat el nostre granet de sorra".*

sobre dones, creativitat i dissidència

Tres paraules: dones, creativitat i dissidència, que són susceptibles -especialment si apareixen juntes- de causar por i angoixa entre la majoria dels homes i algunes dones de tot el món.

Des dels temps de l'esclavatge i el naixement del patriarcat i les classes, aquests tres mots es van vincular al diable. I és que ell va ser el primer rebel de la història, l'únic àngel que va qüestionar -per intentar veure les coses des d'una nova perspectiva- el que els altres no s'atrevien a qüestionar.

Hi ha una relació directa entre creativitat, coneixement i consciència d'allò que succeeix al nostre entorn. La creativitat genera un nou coneixement, una nova consciència. És una rebel·lió contra la ignorància, la submissió i la injustícia. I quan les dones es rebel·len contra la ignorància, contra la submissió i contra la injustícia, aixequen pors entre aquells que les envolten. En la història, la dona fou la primera en ser creativa, en ser seduïda per l'arbre del coneixement. Eva, com el diable, fou la primera rebel, i les feministes d'avui seguim el seu camí. Un i altra foren eternament maleïts, desterrats i maltractats pel fet d'haver volgut conèixer i descobrir.

És comprensible, doncs, que aquestes tres paraules alcin onades de ràbia, d'angoixa i de por, onades que s'han fet més grans des dels anys vuitanta del segle passat amb l'emergència de la globalització capitalista i la creuada fonamentalista a moltes parts del món, vinculada a l'islamisme, el judaisme, el cristianisme, l'hinduisme o el budisme.

És natural, d'altra banda, que un sistema polític mundial basat en el poder més que en la justícia tendeixi a reforçar-se a si mateix, a llançar una ofensiva contra la resistència de les dones i dels homes, en contra dels esforços creatius per construir un món millor, i que ho faci en nom de l'autoritat sagrada i mil·lenària de la religió, amb l'objectiu d'enfortir el seu control sobre aquestes dones i aquests homes esclaus de la postmodernitat, de l'era global.

També és natural que les dones i els homes esclaus d'aquesta època, per la seva banda, intentin alliberar-se de les injustícies imposades per aquells que governen l'Estat, la societat i la família.

Aquesta lluita entre governadors i governats, entre senyors i esclaus, entre les dones (i els homes) del món i els caps del capitalisme empresarial, que intenten reforçar les seves doctrines neoliberals, que estan multiplicant els fonamentalismes religiosos [...], és una lluita que, en essència, ha existit sempre i que ha ressorgit en cada època de la història.

La nostra època moderna o postmoderna es caracteritza pel gran creixement de les ciències de la informació i la tecnologia. Les tecnologies de la informació són ara més perilloses que, fins i tot, l'armament militar, ja que són capaces d'acabar amb la creativitat de les persones, amb la seva llibertat de pensament, a través de l'alimen-

tació d'una falsa consciència construïda sobre informacions aïllades i disperses, i d'això en resulta una arma més letal que la destrucció de les guerres.

La creació d'una falsa consciència entre les dones les porta a la submissió, a l'esclavització, a convertir-se en instruments per a la propagació del desig masculí, víctimes obedients de la violència masclista, domesticades per treballar a casa o a fora, allà on són requerides en nom de la societat, la nació, la religió o la cultura, o bé de l'ordre natural de les coses, de la llei natural. Les dones que accepten aquestes cir-

nivells de la vida i del treball. Es pot portar a l'economia, a la cultura, a la política, a la religió, al desenvolupament social, a les ciències i a les arts. Amb els canvis globals que estan afectant la societat humana, les dones han demostrat un grau de creativitat sorprenent, tant als països àrabs com a la resta del món, tot incorporant aquests canvis a les seves lluites familiars, socials i laborals, gràcies a un flux d'idees innovadores i pràctiques. Els moviments feministes han abandonat les seves pràctiques dirigides exclusivament contra els homes [...] i, a poc a poc, els homes estan canviant alguns dels seus prejudicis respecte de les dones. Les dones han tingut un paper important en les lluites contra la guerra, en els moviments contraris a la globalització capitalista, i són cada vegada més visibles en les activitats culturals, en la seva vida professional, etc. La seva contribució a la interpretació i el pensament religiosos també ha estat remarcable. Han vinculat la religió al seu context històric i s'han concentrat en els aspectes més humanistes dels textos de l'Alcorà, la Bíblia i el Nou Testament.

La fragmentació que ha afectat el moviment feminista, que ha reduït el pes i l'efectivitat de

dones, creativitat i dissidència • dones, creativitat i dissidència • dones, creativitat i dissidència

cumstàncies estan renunciant a lluitar contra la dominació masculina, contra el patriarcat i els valors fonamentalistes, i perden així la seva capacitat de qüestionar les coses, de pensar amb independència, de resistir i de ser creatives. [...] Què podem fer quan una dona esdevé el seu propi enemic? Aquest és un dels majors obstacles que es troben els moviments feministes de tot el món [...].

Expandir la comprensió de la creativitat.

De vegades es considera que la creativitat es limita a la literatura i a les arts. Però, de fet, la creativitat es pot exercitar a tots els

moltes de les seves organitzacions, podria fer passar desapercebut el fet que la resistència de les dones al patriarcat i a la dominació masculina ha crescut en abast i varietat.

Les dones han trencat les fronteres entre les seves aportacions teòriques i ideològiques, d'una banda, i l'activitat pràctica de l'altra, tant als espais religiosos, tradicionalment reservats als homes, com als contextos socials, culturals i polítics. A Egipte, jo mateixa em vaig presentar com a candidata a les eleccions presidencials.

Malgrat tot, el fet que una dona ocupi un càrrec de responsabilitat no implica per si sol un avanç en la resistència a la dominació masculina. De vegades les dones mateixes poden reforçar aquesta dominació, com és el cas de Margaret Thatcher o Condolezza Rice.

La creativitat i la dissidència de les dones serveixen a la causa quan contribueixen a despertar les consciències, a animar la resistència contra el patriarcat i les desigualtats. La creativitat ha marcat els camins del canvi, de la demolició de les estructures reaccionàries, anti-

democràtiques i obsoletes, de l'enfortiment dels moviments polítics i socials que lluiten per la pau, la democràcia, la justícia i la igualtat de gènere.

No obstant això, sempre que canvien les estructures socials es passa per un període de caos i confusió inevitables, que hem d'aprendre a afrontar i assumir. Les dones creatives saben conviure amb el caos, ja que han comprès que cada creació prové d'una inspiració que sorgeix d'aquest caos. Des de sempre, el caos i la dissidència, que pertorben l'"statu quo", han estat vinculats a la bogeria i a la demència per aquells que tenen por de perdre la seva "estabilitat" [...].

La llei del matrimoni patriarcal. A Egipte, la legislació sobre el matrimoni s'ha mantingut estrictament patriarcal. És una legislació que possibilita al pare fugir de les seves responsabilitats, manté les dones com a caps de turc i permet la poligàmia; constitueix un dels pilars essencials per al manteniment del sistema de classes patriarcal a Egipte, i és per aquesta raó que els moviments polítics islamistes i la majoria dels homes que es fan avalar per la tradició, els costums i la cultura establerta, lluiten per mantenir-lo [...].

at i dissidència • dones, creativitat i dissidència • dones, creativitat i dissidència

Contràriament, en un viatge recent a Algèria, vaig assistir a una conferència sobre la nova llei de la família, promulgada com a resultat de les reivindicacions i els esforços dels grups i les associacions de dones del país. Ara, tot i la campanya iniciada pels moviments polítics islamistes, un home algerià no es pot casar amb més d'una dona ni divorciar-se sense el permís d'un tribunal, ni pot prohibir a la seva filla que es casi amb l'home que ha triat. Tampoc una dona pot divorciar-se sense passar pel tribunal. El cap de família ja no és necessàriament l'home, sinó que pot assumir aquest paper el membre que la família cregui més capacitat.

Aquests canvis són molt importants, ja que inicien la democratització de les famílies, que és la primera escola de les nostres vides i possiblement la més influent.

Cap a una nova identitat basada en la solidaritat humana. Tot i les dificultats afrontades per les dones i pels moviments democràtics en general, el món és testimoni d'una nova solidaritat entre les persones, una solidaritat creativa que busca objectius comuns en la

riquesa de la diversitat. És una solidaritat construïda sobre el rebuig de totes les formes de discriminació, estiguin basades en la classe, el gènere, la raça, el color o la religió.

Aquest moviment mundial de persones en contra de l'explotació del mercat globalitzat, en contra de la guerra i la violència, de les injustícies i de l'opressió, deu moltes coses als moviments feministes, als esforços d'aquelles dones que han desemmarcat la dualitat i les contradiccions del sistema de classes patriarcal, que han vinculat les dimensions personal i familiar a la

política, que han desenvolupat noves formes d'organització democràtica, que han abolit la separació entre raó i emoció, entre pensament teòric o filosòfic i la creativitat del cos en dansa, del ritme, de les cançons i de la música; la separació entre les arts, les ciències, la política i el canvi social, entre el local i el global, entre cos i esperit, entre allò individual i allò col·lectiu, entre el passat, el present i el futur, entre el que és propi i el que és aliè [...].

09 | ::::

PODEU LLEGIR L'ARTICLE COMPLET A:
www.nawalsaadawi.net

el treball femení al marroc rural

En els darrers anys la situació de la dona al Marroc ha conegut una certa evolució gràcies a importants progressos en qüestions econòmiques i socials.

Però al Marroc rural, on viu el 50% de la població, els dèficits estructurals pel que fa a serveis sanitaris, escolars, d'aigua potable, d'electricitat, de transport i de vies de comunicació fan de la vida rural una forma quotidiana de selecció natural entre la població: hi sobreviu el més fort i les repercussions negatives d'aquesta situació afecten, de forma especial, a les dones.

En el món rural, les dones representen gairebé el 39,11% de la població activa. La dona rural marroquina, a través de les seves activitats domèstiques i agrícoles quotidianes, ocupa un paper molt important en molts aspectes del desenvolupament.

El treball femení al Marroc rural. L'exemple de les regions rifenyas de Jbala i Ghmara. Rif Occidental. El desenvolupament d'una societat i el seu creixement econòmic concerneix d'una manera o d'una altra el desenvolupament humà i, per tant, la dona, que constitueix un element principal en l'edificació de la societat.

La dona al món rural, al Marroc, treballa una mitjana de 12-19 hores al dia, hores dedicades a tasques tant domèstiques com agrícoles. Les primeres consisteixen en tot allò relacionat amb l'educació de les criatures, l'aprovisionament d'aigua potable i de biomassa per a les seves llars (fusta, restes de collites, deixalles dels animals, etc.).

La biomassa recol·lectada constitueix la principal font d'energia en el món rural i s'utilitza sobretot per satisfer les necessitats vitals (per exemple, el 80% de la fusta recollida és utilitzada per cuinar, el 15% per a la calefacció i el 5% restant es dedica a la il·luminació).

S'ha constatat que la mecanització de les tasques agrícoles ha apartat les dones d'un treball que abans realitzaven juntament amb els homes. No és la força física sinó les possibilitats de formació i de control dels recursos el que fa minvar la diferència entre els sexes. Per tant, és important que els projectes de cooperació impulsin especialment la formació de les dones i que elles puguin exercir aquest control sobre els recursos.

Alguns handicaps de la dona rural al Marroc són: >>>El ja esmentat que la dona rural treballa una mitjana de 12-19 hores al dia.

>>>L'escolarització de les nenes al món rural no representa més del 19,8% i a les ciutats arriba només al 76,4%.

>>>La dona rural dona a llum més criatures (una mitjana de 8) que la dona urbana (una mitjana de 3) i això perquè només un terç de les dones rurals utilitzen mitjans anti-conceptius, mentre que en el medi urbà aquests mètodes són utilitzats per més de la meitat de les dones.

>>> L'analfabetisme: la taxa és més elevada a les llars rurals (71,8%) que a

les urbanes (36,7%).

>>>L'accés limitat als crèdits: el finançament especialitzat és un factor important per al desenvolupament rural i per a la mobilització racional dels recursos naturals.

>>>L'accés limitat a la propietat de la terra: la dona rural queda exclosa de la propietat privada (només un 14% de les propietats privades estan en mans de dones i també d'altres tipus de propietats com són les terres forestals i terres col·lectives, que són actualment administrades pels homes a causa de consideracions d'ordre cultural.

D'entre els gairebé 1,6 milions de marroquins i marroquines que han emigrat en els darrers quinze anys, al voltant de 60.000 dones han optat per l'èxode cap a altres fronteres.

El treball de la dona entre els jbala i els ghmara. Entre els jbala i els ghmara, les dones constitueixen una força de treball en tots els àmbits i, en particular, en el del

transport. Van constantment carregades amb feixos i pal·lien així el dèficit de les llars en bèsties de càrrega. Els homes no volen portar càrregues de llenya o sacs de cereals perquè això voldria dir que participen en les activitats reservades a les dones. I això és rebutjat, en molts pobles ghmara, fins i tot entre els més joves. Fer-ho seria contrari als valors de l'honor masculí (*nif*).

Situació paradoxal: els homes desenfeïnats no participen en les activitats, en particular la del transport de llenya, que constitueix una tasca penosa per a les mares de família. Els adolescents copien els adults en les actituds virils i prefereixen matar el temps fumant kif, fent "el paseo" per les platges o jugant a les dames a la plaça.

Paradoxa d'una situació desastrosa en què, en un món agrícola abandonat a la penúria, els homes subocupats es consagren a activitats poc remunerades (pesca, contraban, etc.), poc valorades i que sembla que trobin compensació en una infravaloració de les actituds masculines.

Contràriament al que succeeix al Rif Central, on la dicotomia masculí/femení és categòrica i on els espais estan separats, la raresa dels béns imposa aquí transigir amb la norma. En aquesta regió dels jbala, les relacions entre els homes i les dones es defineixen sobretot per una dualitat ambigua que marca el límit entre el que és possible i el que no ho és. Les dones, a causa de l'emigració i de l'èxode rural relativament importants, són sol·licitades en tots els àmbits de treball. Les actituds d'exclusió o d'inclusió varien segons el treball. Així, dones carregades amb feixos de llenya poden travessar la plaça pública. Però, quan descansen ja no hi poden ser.

Quan recapitem les activitats acomplertes per una mare de família en un dia o en una set-

mana, ens impressiona la quantitat de treball acumulat. El dia està organitzat pel temps de treball i segons el ritme marcat per les cadències climàtiques de l'estació freda i plujosa i de l'estació calorosa i seca. Perquè el clima marca part important de les tasques diàries segons l'època de l'any, com que no hi ha les infraestructures necessàries, es fan unes feines o bé unes altres. Aquest temps de treball s'organitza en temps de producció (teixit, transport de llenya, etc.) i en temps dedicat a la cura de la llar. S'oposa al temps masculí, dividit en un temps de repòs i un temps de treball.

1. Temps de treball femení. Les tasques quotidianes. Hi ha un proverbi que diu: *"Les feines dels homes, un sospir i s'ha acabat. Per a la dona, set dies passen i la seva feina no s'han acabat"*. I un altre: *"La dona segueix el seu marit i acaba el que ell deixa darrere seu"*.

A les llars, les dones s'afanyen a cuinar, alimentar i tenir cura dels infants i del bestiar. Són productores de vida i factor de continuïtat.

A l'exterior de les llars, excloses de les feines principals (llaurar, sembrar i pescar) en la mesura en què simbòlicament incumbeixen als homes, les dones fan tota la resta.

Totes aquestes activitats juntes demanarien l'equivalent a 20 o 21 hores de treball cada dia, la qual cosa és impossible, tot i que succeeix, particularment durant les vigílies de les festes. Totes les activitats no s'acumulen en un sol dia.

Malgrat els problemes i les dificultats imposades per condicions de vida extremament precàries i pels mitjans materials limitats, les dones proveeixen i organitzen la seva jornada segons un programa on el més urgent passa al davant. Si a la casa no hi ha llenya, la mestressa de la casa ho abandonarà tot, negligirà fins i tot la cura de les criatures, per anar a la gaba (anar a tallar llenya per escalfar-se o branques per alimentar el bestiar), ja que és una

qüestió de supervivència del grup familiar. Malgrat això, evitarà arribar a aquest extrem: bé proveint-se de llenya i constituint reserves per no haver de veure's obligada a sortir en moments en què no ho podria fer; o bé, si no pot fer-ho d'una altra manera, pa i àpats seran preparats durant la vigília. D'aquesta manera estarà lliure d'aquesta càrrega per a l'endemà.

Les dones eviten tant com poden acumular dues tasques principals: les llargues sortides a la gaba i la bugada, per exemple, perquè això significa el consum d'una gran quantitat d'aigua. El reavituallament d'aigua per rentar la roba es fa d'hora al matí per evitar les llargues esperes davant els pous o les fonts. Quan els cabals són minsos, s'hi va de nit.

2. Dues activitats de transport. Les activitats femenines poden ser classificades en activitats principals i activitats menors.

a. El transport pesat. Una de les activitats principals que les dones aconsegueixen sense cap gust, o fins i tot molt feixugament, és el

transport de càrregues sovint massa pesades.

Afecta a totes les dones, des de les joves fins a les més grans. Per a les més joves, particularment per a les nenes, és una font de bromes per a passarells i d'humiliacions quotidianes. Les criden contínuament; "*som les bèsties de càrrega de les nostres cases*", declara una nena.

Les criden per al transport de llenya i d'aigua. Transporten les deixalles -i sobretot els excrements del bestiar després d'haver netejat els estables i els closos- que han de dipositar als límits dels *dsor* o als camps. A l'època de batre el gra, són cridades també per transportar els sacs plens de cereals fins a les eres per batre'l i, un cop desgranats, els transporten fins a les cases. Aquestes càrregues arriben a pesar 30 o 40 kg per sac. A l'hivern, quan s'ha d'alimentar el bestiar, són les noies joves i les nenes les que s'encarreguen del transport de la palla

emmagatzemada en garberes als camps. En aquest cas les càrregues també són pesades: de 15 a 25 kg.

b. Activitats menors. La tornada del bosc, o d'anar a buscar aigua (als pobles allunyats de les fonts d'aigua), o del transport del gra, marca la fi d'un temps de molt cansament i d'un gran desgast físic. Les activitats a l'interior de la casa són sobretot de l'ordre del "descans". Així és com són viscudes i percebudes, d'altra banda, fins i tot si les dones continuen treballant.

És un temps de calma. Les distàncies que cal recórrer són curtes i la feina es pot fer asseguda o a la gatxoneta: les dones també s'asseuen al terra mateix per cuinar, pelar els llegums o banyar un bebè.

És el temps de l'intercanvi en què la sociabilitat femenina té ocasió d'expressar-se. S'hi va a preguntar per la salut d'un infant malalt, a intercanviar productes, a discutir al voltant d'una activitat, etc.

El temps consagrat a aquestes activitats respecte a les primeres és més curt. En el millor dels casos, s'hi consagra un 25 % del temps quotidià, del qual solament un 1 o 2 % és consagrat als infants. En moltes cases, les criatures són enviades al carrer. Hi romanen tot el dia i no tornen fins que es fa fosc, sense que les mares es neguitegin sobre el lloc on juguen, el seu estat, etc.

A manera de conclusió, podríem dir que les dones, dominades ideològicament i simbòlicament, compleixen aquesta feina sense rondinar. Però el seu discurs és lluny encara de ser un discurs resignat. Entreveuen situacions diferents. Si algunes estructures poguessin pal·liar el dèficit en l'alimentació del bestiar o en la producció d'energia, la seva vida quotidiana podria ser transformada radicalment.

13 | :::::

cap a on van les dones palestines?

gènere i intifada

La situació a la franja de Gaza és d'un bel·licisme total. De fet, des dels anys 80 la situació de guerra civil és permanent. Aquest període però queda dividit en tres franges, una primera a finals de la dècada de 1980, una segona a la dècada de 1990 i la tercera abans de començar l'any 2000. El primer tram s'anomena primera intifada i es considera un conflicte de caràcter civil. El segon tram és un període de transició i, finalment, arriba la segona intifada, un període molt més bèl·lic. El paper de les dones en aquests tres períodes és diferent; qui n'ha estudiat la història n'ha donat algunes explicacions.

Va ser cap a l'octubre del 2000 quan Israel va imposar una llei mitjançant la qual només les dones soles podien creuar en cotxe els territoris ocupats. Si ho feien homes palestins, els soldats podien disparar.

Els líders palestins van creure que les discriminacions serien un fet temporal, mentre duressin les negociacions.

Si bé durant la primera intifada les dones van tenir un paper actiu, les seves activitats sembla que ara s'han tornat invisibles i les mirades obertes de les líders han quedat marginades i pràcticament es consideren inadequades.

La marginació de la dona a la societat civil pel que fa a l'esfera pública i a la política van estretament lligades. De fet, durant la intifada actual, quan les dones han estat absents de l'escena política, molts homes també n'han quedat exclosos.

La segona intifada inclou l'estil i les normes polítiques de l'Autoritat Nacional Palestina (ANP) i fins i tot inclou les relacions formals de cooperació i negociació entre l'ANP i el govern d'Israel, cosa que crea mecanismes de participació i d'exclusió. La interacció de l'opressió israeliana i del militarisme palestí va crear una profunda inestabilitat que va marginar molt la societat en general i les dones en particular.

L'erupció de la primera intifada —la de 1987— va crear programes en què inte-

grar polítiques de caràcter social i cultural adreçades a complir aspiracions concretes de la població. En el cas de les dones, es van crear centres d'atenció de dia, per exemple. De fet, el moviment de les dones va respondre a aspiracions d'independència i descentralització de les persones amb noves formes d'organització i mobilització. Els veïnats es mobilitzaven per resoldre les seves pròpies qüestions i aconseguir el seus propis abastaments.

El problema sorgeix perquè la participació democràtica no s'acaba de mantenir, queda un grup reduït de líders que no es responsabilitzen del que passa a la població i l'oposició no està organitzada i és dèbil a l'hora de dur a terme cap iniciativa.

La dualitat es produeix entre els polítics "legals" que tenen força política i l'activitat informal més dèbil; aquesta dualitat té com a conseqüència la marginació de la societat civil, sobretot de les dones.

L'erosió de les masses organitzades i la desaparició dels partits d'esquerra, deixa tot el poder a l'ANP i principalment als seus serveis de seguretat.

Després de la primera intifada i abans de la segona, emergeix el procés més important de la unió de les dones, de fet té lloc el *Women's Character* de 1994, que creix juntament amb la Unió General de les Dones Palestines i s'estén amb molta participació i debat. La declaració d'independència de 1988 cita la igualtat de

sexes i això és el que es reivindica el 1994.

homes-bomba suicidant-se.

La demanda de drets per a les dones no es va poder fer efectiva durant aquest període de transició a causa de la manca de drets de la ciutadania en general.

El problema de les dones palestines en aquest període de transició té lloc perquè, amb l'opressió colonial d'Israel, el govern palestí tampoc es transforma democràticament i per això, tot i els moviments de les dones, hi ha excessius obstacles insalvables. Apoc a poc hi ha més desmoralització i es deixa de participar.

L'extensió dels rols de les dones durant la primera intifada va ser possible gràcies a la divisió entre combatents i no combatents. A la segona intifada qui havia de combatre era definit per gènere i edat. La mare en la segona intifada va esdevenir la mare del màrtir, símbol de la resistència.

Durant la segona intifada hi ha una gran crisi de símbols de paternitat i protecció de la família. El gènere masculí surt massacrada de la lluita armada tant pel que fa als adults com a les criatures.

En la primera intifada la imatge eren els màrtirs i el caràcter de la guerrilla; es veien les pedrades, i les protestes eren molt civils. Durant la segona intifada, pel que fa a l'enfrontament, la comunitat queda més protegida, la guerra es transmet per satèl·lit minut a minut i es veuen els

Hi ha dos classes d'homes, els caps de família que estan a l'atur i viuen una crisi d'identitat i els joves que són vistos com uns herois de la resistència nacional. Per part dels homes creix una sensació d'incapacitat per atendre les seves famílies. Aquest fet genera una crisi molt important a les famílies.

La posició de les mares entra en contradicció durant la segona intifada perquè, a banda de l'activisme al costat dels màrtirs, mentre els mitjans focalitzen en les mares plorant els morts de la guerra, aquests plors entren en contradicció. Una contradicció que s'entén en el dilema entre perdre un fill per la causa nacional o veure'l créixer.

La sensació que hi ha als camps de treball és que les dones envien els seus fills a morir als llocs de lluita. De fet, les úniques demostracions públiques de les dones -exceptuant les marxes funeràries- van tenir lloc a Ramallah, Gaza i Jerusalem però van ser esporàdiques; es tractava de vigílies amb espelmes enceses que van durar poc i a les quals es va donar poca notorietat.

Les dones intentaven que els joves es quedessin quiets en nom de la democràcia i no anessin a lluitar, cosa que va ser més evident als mitjans que no als carrers de Palestina.

Durant el mes de desembre del 2000 té lloc un congrés a Ramallah, on moviments de dones discuteixen sobre la situació i actuació de les dones durant les dues intifades. Es conclou que durant la primera intifada el paper de la dona va ser socialment més rellevant i actiu; en canvi durant la segona la seva feina va ser molt més invisible i dins de casa.

Socialment s'entén que el paper de les dones es rellevant a casa pel suport que donen a les criatures, per encoratjar-los a resistir com una forma vàlida i important de participació.

La manca de relació entre el feminisme i el nacionalisme és la democràcia, que inclou no només les dones sinó tota la societat. Les necessitats d'aspiració nacional del poble palestí han fet que, amb una situació tan complicada com és la segona intifada, dur a terme projectes polítics democràtics es converteixi pràcticament en una utopia. I això no només per part de les dones que busquen una participació igualitària i equitativa sinó per a la transformació democràtica i d'independència del poble palestí.

ARTICLE EXTRAT DE: REVIEW OF WOMEN'S STUDIES. VOL.1 NRO.1 2002. AN ANNUAL REVIEW OF WOMEN'S AND GENDER STUDIES. INSTITUTE OF WOMEN'S STUDIES, BIRZEIT UNIVERSITY.
PODEU LLEGIR L'ARTICLE COMPLET A: <http://home.birzeit.edu/wsi/>

la mediterrània, una mar/e de drets

Quan a la Marxa Mundial ens vàrem plantejar participar en el Fòrum Social de la Mediterrània (FSMed), estàvem lluny de saber en quin *fregao* ens posàvem. Ho hem anat descobrint a mesura que el procés anava avançant. Fins i tot compràrem un mapa per veure què volia dir Mediterrània i descobrírem que era una immensitat. Aquest Fòrum és el més difícil de tots, no solament per la gran quantitat de països, sinó per la complexitat que aquests països comporten: cultures molt diferents, diversitat d'idiomes, conflictes bèl·lics importants i de difícil solució, uns més rics i altres més pobres, religions diferenciades, història, etc, i un desenvolupament social variat i amb estils de treball ben personals.

Què tenim en comú les dones de la Mediterrània? Doncs el que tenim amb la resta del món, el fet de ser dones i de segona fila, ja que el patriarcat ens ha col·locat en aquesta posició. Però a la Mediterrània, crec -més per intuïció que per coneixement acadèmic- que compartim alguna cosa més i podria ser la resis-

tència. També tenim una situació global de la Mediterrània que ens agermana, les guerres -per a algunes actuals i per a d'altres no tan llunyanes- en què sempre les dones acabem patint un plus pel fet de ser dones, i la solidaritat entre nosaltres. **Qui no ha sortit al carrer en contra de la guerra d'Iraq?** Durant aquests tres anys que he treballat impulsant el Fsmed i concretament en el treball de les dones, no he trobat diferències abismals. És evident que hi ha una franja, la del nord de la Mediterrània, que podríem dir que ha aconseguit més drets, més reconeixement, més benestar, però a tots els països he vist la mateixa dona de negre al mig d'unes cases blanques i amb el mocador al cap. **Quina de nosaltres no té a la seva vida una dona d'aquestes? Què passa amb la nostra memòria?**

La Marxa Mundial a Barcelona va voler donar la paraula a aquelles que, per una raó o per una altra, tenen més dificultat per fer-se escoltar. El relat de la dona d'Iraq va fer que les persones presents connectessin amb sentiments oblidats, paraules que encongien l'ànima i que sols un crit de solidaritat des de darrere de la sala va transformar en força col·lectiva. Veure les dones de Grècia i Turquia treballant conjuntament pels mateixos drets em va fer somriure; aquí a vegades ens és tan difícil entendre'ns i donar-nos suport... **Podria ser que nosaltres, les del nord, hem guanyat en individualisme i perdut en allò col·lectiu?**

A l'assemblea de dones, totes varen tenir l'oportunitat de parlar i també vàrem escoltar veus enfrontades, carregades de dolor de les dones marroquines i sahrauís. Les dones de Palestina em van recordar les formigues, que es col·loquen per tot arreu, foten mossos de tant en tant, treballen sense parar i viuen per la pau, ben organitzades i valentes.

Esperem que amb la seva força, un dia no massa llunyà empentin el mur fins que desaparegui. Aquella assemblea va reunir unes cinc-centes dones i en va sortir un manifest que, per ser la primera trobada, va resultar bastant interessant. També es va crear la xarxa necessària per continuar treballant cap al proper Fòrum Social de la Mediterrània.

Mediterrània

**I sorgiràs de l'aigua salada,
i bufaràs la guerra, la injustícia, la por, la fam...
I la totalitària malaltia que pateixen els nostres països.
I sobre o l'aigua salada i blava,
enllaçaràs les mans de les dones,
formant una serpentina de mil colors,
tants com les realitats que ens envolten.
I així com una cadena de llumenetes,
aniràs pegonant la bona nova
"ha nascut una dona plena de sol, sal i sorra,
respon al nom de Sofia, i és mediterrània".**

Meli (Marxa Mundial de les Dones)

conclusions de l'assemblea de les dones al FÒRUM SOCIAL MEDITERRANI, Barcelona, 17 de juny de 2005

>>>Les dones a la regió mediterrània són víctimes de violències, de la pobresa, del tràfic de persones, de guerres i de violacions sistemàtiques dels drets humans.

>>>Al Mediterrani les dones són víctimes de la dominació per part de tres poders: patriarcat, neoliberalisme i integristes.

>>>Aquests poders dominants s'alimenten els uns als altres per mantenir les dones sota

condicions de vida inacceptables, amb menys drets que els homes de la mateixa societat.

>>>El Mediterrani és el teatre de les guerres que generen violències, violacions, detencions arbitràries, matances i condicions de vida i carències de drets que són inacceptables, en particular per les dones.

>>>Moltes dones de les riberes meridionals del Mediterrani no van poder participar aquí ja que els van denegar el visat. Aquest cas s'afegeix a les raons que ens motiven per promoure al FSMed, juntament amb els moviments socials, la lluita pel dret a la lliure circulació de la gent.

>>>Nosaltres, juntes a l'assemblea de les dones al primer FSMed i que provenim de totes les vores d'aquest mar

Denunciem

>>>La militarització de la regió, els programes neocolonials de control dels recursos naturals.

>>>La violació sistemàtica dels drets humans de les dones i la violència contra les dones.

>>>La presa de poder dels integristes i dels corrents polítics que reguen la igualtat de

drets a les dones i que promouen la pèrdua dels drets civils i socials.

- >>>Els codis de família que institucionalitzen la subordinació de les dones als homes.
- >>>La persistència de la tolerància cap als anomenats crims de l'horror.
- >>>El mercat dels cossos de les dones i l'existència de dones i criatures que pateixen el tràfic de les màfies.
- >>>L'esclavitud, el treball forçat i la mutilació sexual imposada a dones i criatures.
- >>>L'augment de la pobresa i la precarietat de les vides de les dones, l'absència o les violacions dels nostres drets socials i la manca d'accés lliure a l'educació i la salut.
- >>>Les lleis del mercat, del neoliberalisme, que fan les dones més precàries i desproveïdes de drets econòmics, socials i culturals.
- >>>Els acords bilaterals entre els governs a la regió mediterrània, que implementen regulacions amb diferents estatuts per a les dones i als homes, desfavorables per a les dones.
- >>>La constitució d'Europa com a fortalesa, que nega els drets econòmics, socials, culturals i polítics a les dones immigrades.
- >>>Les actuals negociacions entre Europa i els partits islàmics, tot i ser amb els suposadament "moderats".
- >>>La persecució de dones per la seva orientació sexual.

Exigim

- >>>El reconeixement i l'ajuda dels moviments socials a la resistència de les dones i també a les seves lluites.
- >>>L'aplicació imminent, sense reserves, per governs i institucions internacionals de tots els protocols que impliquen igualtat de drets per a les dones.
- >>>La lliure circulació de dones a la Mediterrània.
- >>>El dret a viure en societats democràtiques i no religioses.
- >>>Que el dret al refugi sigui aplicat a totes les dones que han estat víctimes de violències sexuals.

Donem suport

- >>>A les dones iraquianes que suporten l'ocupació imperialista dels Estats Units i els seus aliats.
- >>>A les dones palestines i israelianes que treballen juntes per la resolució d'un conflicte i

contra l'ocupació dels territoris palestins.

- >>>A totes les dones que treballen per la resolució dels conflictes en zones militaritzades i que lluiten pels drets culturals i contra els governs autoritaris.
- >>>A les dones que lluiten contra els codis de família patriarcal.
- >>>A les dones que lluiten pel dret a l'autodeterminació pel que fa als seus cossos i a les seves preferències sexuals, i pel reconeixement del dret a l'avortament, lliure i legal.

PER UN TREBALL COMÚ, PER UNA COMUNICACIÓ I UNA SOLIDARITAT EFICAÇA A LA MEDITERRÀNIA.

Proposem

- >>>L'establiment d'un web de la xarxa de les dones per continuar, remetre la discussió i coordinar les lluites.
- >>>Un dia comú d'accions vers la violència vers les dones cada any el 25 de novembre. L'any 2005 aquest dia serà dedicat a les dones iraquianes que són arbitràriament detingudes, i a la demanda del seu alliberament immediat.
- >>>Nosaltres, dones de la Mediterrània, desitgem i lluitem per una Mediterrània de pau, desmilitaritzada, sense violència, amb igualtat de drets socials i amb democràcia i igualtat entre els homes i les dones.

المتوسط بحر الحقوق
Agrakal: ill n ijerfan n wendun

La Méditerranée : une mer de droits

Mediterranean: a sea of rights

El Mediterraneo : un mare di diritti
El Mediterrani : un mar de drets
Al Motawassat Bahr Al Houkouk

la vida secreta de las palabras i el valor testimonial de les imatges

No és casual que els dos protagonistes de l'última pel·lícula d'Isabel Coixet no puguin percebre els sons o les imatges. La impossibilitat de veure-hi per part de Josef (Tim Robbins) i la sordera d'Hanna (Sarah Polley) actuen com a metàfora de la relació entre imatge i so que la pel·lícula articula. Com les mancances perceptives dels seus protagonistes, el discurs filmic, contràriament a la majoria de produccions audiovisuals, expressa tota la força de les imatges a partir dels seus propis límits (allò que no es pot representar), i formula el poder testimonial de la paraula com a principi ètic de la representació.

La història d'amor entre els dos protagonistes s'estructura a partir d'una retòrica visual precisa i mesurada, capaç de contenir l'excés de sentimentalitat en l'esplèndida composició de les imatges que graduen el que veiem en funció del que s'evoca des de l'absència. Coneixem els

personatges per la presència dels seus cossos, els seus gestos i mirades, per les seves paraules, però aquesta "mostració" ha de completar-se sempre amb allò que no veiem directament. La planificació de les diverses escenes que conformen la historia dirigeix la nostra mirada cap aquell espai *off* on les emocions suggerides prenen la seva forma definitiva en incorporar-se a la nostra experiència.

L'empatia emocional de les imatges es transforma en vehicle de coneixement de la nostra pròpia experiència, contràriament a la funció d'identificació o sublimació a què usualment el cinema subordina els afectes provocats per les imatges.

Isabel Coixet declara la seva preferència per l'emotivitat com a forma d'aproximació a la realitat dels personatges i a la nostra pròpia realitat. Aquest realisme és destacat per John Berger, a qui està dedi-

cada la pel·lícula, com "una manera de sacralitzar la vida quotidiana" per la proximitat que estableix entre els personatges i la vida. Amb procediments diferents, aquest realisme li evoca els films de Rossellini i De Sica per la utilització de les imatges com a via de coneixement.

"L'esplendor de l'autèntic", expressió formulada per Godard en contemplar les imatges *d'India* (Rossellini, 1958) es produeix en el film d'Isabel Coixet per allò aparentment més allunyat de l'objectivitat de les coses. Les experiències viscudes, els records i els sentiments que els acompanyen constitueixen aquesta realitat dels personatges que a poc a poc es va conformant a través del relat de la seva historia d'amor, sense adoptar, però, una forma concloent que en faciliti la comprensió en detriment de la veritat. La proposta de *La vida secreta de las palabras* consisteix a adoptar narrativa-

ment el caràcter làbil i indeterminat dels sentiments que escenifica. En aquest sentit podem parlar, utilitzant les paraules d'Antonioni, d'un realisme interior que situa la seva veritat en l'experiència subjectiva dels personatges i en la mirada que construeix la realitzadora com a compromís amb la realitat que representa.

El temps dels records i de les experiències emergeix en les pròpies imatges de forma autònoma, sense supeditar-se a la temporalitat d'una lògica narrativa determinada. Aquests fragments d'intensitat emotiva expressen el temps subjectiu fins el moment culminant de la pel·lícula en què les vivències personals es transformen en part de la memòria del present.

Els silencis d'Hanna, el seu secret, es manifesta a través de la paraula, l'únic instrument capaç de relatar l'horror del present amb la distància i la proximitat necessària per presentar-lo com objecte de coneixement i d'experiència.

El testimoni d'Hanna escapa a la falsificació espectacular de la informació i a la banal afectivitat de la majoria de les imatges-testimonis que transmeten els mitjans de comunicació. Contra aquest ús de les imatges amb què construïm la

memòria del present, Isabel Coixet utilitza la paraula que emergeix com un relat de vida transformat pel seu art cinematogràfic en testimoni i denúncia.

Actualment la majoria de les produccions cinematogràfiques es fonamenten en el consum accelerat de les imatges instaurat pel discurs televisiu. Aquesta sobreabundància d'efectes visuals i sonors amb què es componen les imatges transformen les seves possibilitats expressives en un banal espectacle dirigit a satisfer la plena visibilitat de les coses i el seu consum fàcil. Tota acció i tot esdeveniment queden reduïts al pur espectacle de la mirada que els ha construït. L'atracció visual regeix aquests tipus de relats convertits en una successió d'imatges que apareixen i desapareixen a la mateixa velocitat que les emocions que generen. No hi ha cap experiència del temps que doti de significat

les històries representades perquè la simple presentació d'intensitats emocionals i perceptives no en permet la sedimentació i, per tant, la construcció com a memòria narrativa que pugui guiar el significat dels esdeveniments relatats. El sistema de les emocions generat per les noves produccions de la indústria es basa en la seva simple presència immediata, sense un abans i un després que permeti identificar-les i explicar-les. Hi ha un efecte de relat, però no pròpiament relat entès, tal i com hem apuntat, com a experiència del temps que dona forma a l'esdevenir del món i de nosaltres mateixos.

La vida secreta de las palabras reivindica el relat com a principi d'intel·ligibilitat de les imatges, contrariant a la lògica espectacular de les produccions comercials, però el tipus d'articulació narrativa que proposa tampoc té a veure amb el

model clàssic instaurat per la indústria de Hollywood en la primera dècada del segle XX. La mirada dirigista i unidireccional de la narració clàssica és substituïda per una mirada oscil·lant i fragmentada que ens dona a veure tota l'ambigüitat i la fragilitat de la realitat dels sentiments.

La realitat que viuen els personatges no es construeix des de la versemblança, aquest criteri d'objectivitat entronitzat pel cànon clàssic a partir de la transparència mimètica de la representació i dels seus mecanismes d'identificació. La realitat representada per les imatges i les paraules no es fonamenta en la credibilitat de les accions i els personatges sinó en el seu propi caràcter de representació o construcció que tracta de donar sentit a allò que mostra. Aquesta subjectivitat de la representació s'expressa a través de la distància que la directora estableix

entre les imatges i el seu significat, en donar prioritat a l'evocació en detriment de la referencialitat, i també ho podem detectar en la construcció del univers diegètic, guiat més per l'experiència i vivències dels personatges que per la constatació dels fets i els esdeveniments que han viscut.

La realitat representada no és allò exterior i objectiu sinó el resultat d'una experiència, la de la directora que construeix la dels personatges, la dels mateixos personatges en el si de la seva història i la nostra confrontats a les imatges i a les paraules de la pel·lícula. La indeterminació dels fets i dels motius concrets de les accions dona com a resultat una intensitat de les emocions suggerides per les imatges.

En la narració clàssica la representació dels fets i de les accions està regida per un principi de causalitat que dona plena

intel·ligibilitat a la història relatada. Les imatges i les paraules s'articulen per garantir la informació necessària sobre els fets i els personatges, sempre sota les directrius de la intriga i de les seves estratègies, que guien el nostre desig de saber i de mirar.

Per contra a *La vida secreta de las palabras* són els sentiments i les emocions el que dona significat a les accions testimoniades i evocades, i en aquest sentit marquen una ruptura en relació amb l'estabilitat dels fets narrats pel relat clàssic i a la inconsistència de les emocions dels nous relats audiovisuals.

El valor testimonial de *La vida secreta de las palabras* es troba en aquesta conjunció entre allò singular i allò universal, que solament és possible a través d'un treball creatiu sobre les possibilitats del llenguatge cinematogràfic.

21|.....

Fitxa tècnica

La vida secreta de las palabras

Directora: **Isabel Coixet**

Producció: Espanya, 2005

Intèrprets: Sarah Polley (Hanna),

Tim Robbins (Josef),

Javier Cámara (Simón),

Inge (Julie Christie).

Durada: 122 minuts

agenda

En el marc de l'exposició **"DEPOSEU LES ARMES! TRES CREADORES CONTRA LES GUERRES"**, que es desenvolupa al Centre de Cultura de Dones (fins al 29 de desembre), us convidem a la taula rodona **LA DIMENSÍO HISTÒRICA I ACTUAL DELS MOVIMENTS DE DONES PER LA PAU EL 13 DE DESEMBRE, A LES 19H A CA LA DONA**, amb la participació de: **MONTSE CERVERA**, activista, feminista antimilitarista i integrant de Dones x Dones. **ANNA BASTIDA**, professora a secundària i a l'Escola de Mestres, sempre a l'entorn de les ciències socials i especialitzada en temes relacionats amb la guerra i la pau. **CARMEN MAGALLÓN**, directora de la Fundació Seminario de Investigación para la Paz, del Centre Pignatelli i vicepresidenta de l'Asociación Española de Investigación para la Paz. **VERENA STOLCKE**, professora d'antropologia social al Departament d'Antropologia Social i Prehistòria de la Universitat Autònoma de Barcelona. **MARIA VILLELLAS**, investigadora sobre gènere i

construcció de pau a la Unitat d'Alerta de l'Escola de Cultura de Pau.

Modera: **Mireia Bofill**, coordinadora del CCD Francesca Bonnemaison.

Des de Ca la Dona ens preocupa l'Avantprojecte d'ordenança de mesures per fomentar i garantir la convivència a la ciutat de Barcelona.

El moviment feminista treballa pel dret de les dones a l'ús de l'espai, i de l'espai públic. No ens poden prendre els llocs que són nostres, el barri, el carrer, les places, els espais de trobada... I tal com diu el manifest de la "Plataforma Comunitària: Treball Sexual i Convivència" que des de Ca la Dona subscriu: "Sota l'epígraf de "convivència" trobem només unes mesures que penalitzen i sancionen, que "il·legalitzen" i criminalitzen, que exclouen i marginen. Les conseqüències seran el desplaçament de les treballadores sexuals a un espai on no siguin visibles i no pertorbin les consciències dels "honorables cívics ciutadans". Condemna a totes les treballadores sexuals a empitjorar les seves condicions laborals. La prostitució no constitueix cap delictiu i les persones

treballadores del sexe no són delinqüents ni incíviques; no es pot tractar un tema social com si fos un tema delictiu".

Us remetem a aquest manifest i a la campanya de recollida de signatures de la "Plataforma Comunitària: Treball Sexual i Convivència", que es pot trobar amb el text íntegre a: www.moviments.info. Per a les signatures podeu escriure a llocdeladona1@telefonica.net o a licit8@yahoo.es.

SOBRE LA CAMPANYA D'OBJECCIÓ FISCAL DE DONES X DONES 2004-2005. Els darrers anys DxD hem destinat els diners de la campanya de l'objecció fiscal a projectes de dones palestines en els territoris ocupats. Seguint els nostres objectius de continuar treballant contra la militarització i el que comporta, més encara en els països amb conflictes armats, la nostra campanya pretén prendre consciència de l'absurd de les guerres i les violències. També pretenem fer-ho arribar a la població civil de casa nostra, i especialment a les dones -que podem i tenim el dret de fer estratègies de desobediència-, perquè deixin de pagar els impostos que es dedi-

quen a defensa i armament. Enguany hem estat a Palestina i Israel, i hem lliurat els diners de l'objecció fiscal als projectes següents:

CENTRE HAPPY CHILDREN DE RAMALLAH, que treballa amb nenes i nens epilèptics i amb infants traumatats per la violència del conflicte. Treballa també amb les mares organitzant tallers per fomentar-los la independència i empoderament.

PROJECTE DE BEQUES D'ESTUDI PER A LES NOIES DE LA UNIVERSITAT DE BIRZEIT (a 10 km. de Ramallah) per pagar despeses de taxes, llibres i allotjament (quan s'han de quedar a la universitat si els chek-points impedeixen la tornada a casa). El projecte contempla la necessitat d'aquestes beques perquè són les noies les més desfavorides en qualsevol situació, i seran elles les més susceptibles d'abandonar els estudis, cosa que significa el retorn a l'àmbit domèstic i potser el casament obligat.

DonesxDones agraïm a totes i tots el vostre suport i solidaritat. Esperem poder continuar el treball conjunt i augmentar la xarxa de solidaritat i objecció fiscal.

el somni continua... no t'adormis, fes-te sòcia!

c/ CASP, 38 PRAL · 08010 BARCELONA.

TELÈFON: 934 127 161

FAX: 934 123 996

CALADONA@CALADONA.ORG

WWW.CALADONA.ORG

HORARI DE SECRETARIA:

DILLUNS, DIMARTS, DIMECRES, DIJOUS
DE 10.00 A 14.00 H DE 16.00 A 20.00 H

AMB EL SUPORT DE:

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Ajuntament de Barcelona

Generalitat de Catalunya
Institut Català de la Dona

A TRAVÉS DE
CONVENI AMB "la Caixa"